

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ Г. СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНІСТЬ

Середа А. А.

Науковий керівник: Садовніков О. К.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

anastasha.sereda@gmail.com

Вступ. В освітньому процесі одним з головних питань, від вирішення якого залежить успіх в результатах навчання, є питання «Хто та чому навчає?». Нажаль, достатньо часто це питання не вирішується, тому що переважно увага спрямовується на надання інформації, і як би розуміється, що викладач/вчитель вчить, а студент/учень навчається. Але ж і викладач/вчитель і студент/учень це, по-перше, люди з усіма якостями, які притаманні людині: з суб'єктивними вподобаннями, з власним відношенням до світу, з власним розумінням процесу та цілей навчального процесу, що далеко не завжди враховується або не стає часткою системи навчання. Звісно, що не розуміння реального положення справ, втеча від реальності не сприяють якості в освіті. Задля виправлення цього положення ми зробимо спробу звернутися до постаті та досвіду Г.С. Сковороди, який ще при житті вважався неординарним педагогом та і після смерті залишався взірцем для багатьох поколінь.

Мета дослідження. Спрямована на розуміння педагогічних методів та головної ідеї, яку використовував Г. Сковорода в своїй педагогічній діяльності та з'ясувати доречність використання досвіду Г. Сковороди в сучасному процесі навчання.

Матеріали та методи. У цьому дослідженні використовуються загально наукові методи з наданням переваги методам спостереження, синтезу та аналізу в розгляді сучасного положення системи та процесу освіти в Україні, робиться контент-аналіз творів Г. Сковороди, на підставі чого доречним вважається метод порівняння, який і дає можливість вирішити мету дослідження та зробити необхідні висновки.

Результати дослідження. Григорій Савич Сковорода (1722-1794 рр.) зростав у родині, яка походила з роду козаків, тобто він та його родина були цілком вільними людьми, а не кріпаками, батьки були чулими, добропорядними, працьовитими, побожними й гостинними людьми. Зростав г. Сковорода у атмосфері, збагаченій народністю й українськими рисами. Що наклало відбиток на все його життя, він жадав свободи й різнобічного розвитку як для себе, так і для всього народу, не прагнув матеріальних цінностей, підносив духовне самовдосконалення. Поважав, цінував і любив будь-яку науку, вважав, що життя і життєві труднощі напружують залежать від розвитку та навчання. Вів казав: «Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися, хоча б зовні він і здавався бездіяльним»; «Добрий розум робить легким будь-який спосіб життя».

З 1752 р. Сковорода розпочинає педагогічну діяльність у Переяславському колеґіумі як викладач поезії. Він вносить до власного підручника «Рассуждение о поэзии и руководство к искусству» чимало новацій, що не сподобалося Переяславському єпископу, котрий звільняє Сковороду з посади викладача. Але ж після звільнення Сковорода, продовжує педагогічну працю, він стає домашнім вчителем. З 1759 по 1769 рік Сковорода повертається до навчального закладу, він стає викладачем Харківського колеґіуму, де викладає поетику, синтаксис, грецьку мову і курс «благоденності», який читає принципово по-новому, для чого він навіть підготував підручник «Начальная дверь ко христианскому добронравию». Також нововведенням до навчального процесу були пари на вулиці, бесіди з учнями. Цей курс та

вільності, які використовував Г. Сковорода, не були підтримані церковниками і Г. Сковорода був звільнений «за вільнодумство».

Отже, підхід до педагогічної роботи Г. Сковороди зустрічав опір тогочасних професорів і керівництва учнівських закладів. Так, для того часу це було нестандартно, можна сказати, навіть проти правил, але він намагався вирощувати нові ідеї в голові ученика. Г. Сковорода спирався на природні здібності та характеристики його учнів, він намагався розвинути ті риси, які були дані природою учневі, намагався привити любов до науки, зацікавленість, донести, що навчання повинно приносити радість і задоволення. Так у листі Г. Сковороди до Михайла Ковалинського ми бачимо: «Немає години, не придатної для занять корисними науками, і хто помірно, але постійно вивчає предмети, корисні як у цьому, так і в майбутньому житті, тому навчання – не труд, а втіха».

Розглядаючи же стан сучасної освіти ми можемо побачити, що процес освіти не є «втіхою», ми можемо спостерігати, що сучасні методи викладання не сприяють формуванню освіченої людини, багато учнів сприймають навчання як необхідність, яка заважає, відмовитися від неї не можна, але можна не дуже напружуватися. Крім того, відсутня комплексна система з врахуванням можливостей учня, на якого обвалюється більше десятку різних дисциплін кожного року в процесі навчання, кожен викладач бажає бачити гарну роботу та високий результат від учня, але до уваги не береться, що не усі можуть бути геніями в усіх науках. Перенавантаження та неможливість досягнення успіху зводять нанівець бажання і любов до навчання.

Висновки. Можливо є сенс повернутися до ідей та педагогічних методів, які використовував Г. Сковорода. До того ж ми бачимо, що ці спроби вже неодноразово відбувалися, можна згадати про захоплення у 80-ті роки минулого століття Педагогіки співробітництва, увагу суспільства до методів навчання, запропонованих Ш.О. Амонашвілі, В.Ф. Шаталовим, С.М. Лисенковою, захоплення в наш час системою Вальдорфської освіти, педагогікою Монтесорі, в основі яких закладаються основні принципи навчання та педагогіки Г. Сковороди, хоча про це і не завжди згадується. Але ж Г. Сковорода ще у свій час спирався в педагогічній діяльності на природні якості і здібності учня задля покращення та ефективності навчання, намагався зацікавити учня, ставав для учня не ментором, а другом-наставником, який поважає свого учня та бажає розвинути його як особистість, яка має здатність до самостійного мислення і роздумів. Також слід враховувати, що і учень повинен мати бажання до навчання, вміти організувати себе та прагнути до розвитку.

БОРОТЬБА ЗА СВОБОДУ В ТВОРЧОСТІ Г. С. СКОВОРОДИ («DE LIBERTATE»)

Соляник К. В.

Науковий керівник: Савченко А. О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

kristinasolyanik08@gmail.com

Вступ. Сьогодні важкі часи для нашої рідної держави, народ бореться за свою свободу, суверенність. В сучасному українському суспільстві ми звертаємося до творів Григорія Савича Сковороди, тому що поет пов'язує свою волю з боротьбою за національне і соціальне